Justitieutskottets betänkande

1983/84:21

om anslag till brottsförebyggande rådet (prop. 1983/84:100 bil. 4, G 4 och G 5, jämte motion)

ANDRA HUVUDTITELN

Övriga myndigheter

1. **Brottsförebyggande rådet: Förvaltningskostnader.** Utskottet tillstyrker regeringens i proposition 1983/84:100 bilaga 4 (justitiedepartementet) under punkt G 4 (s. 104 och 105) framlagda förslag och hemställer

att riksdagen till *Brottsförebyggande rådet: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 6 049 000 kr.

2. **Brottsförebyggande rådet: Utvecklingskostnader.** Regeringen har under punkt G 5 (s. 105) föreslagit riksdagen att till Brottsförebyggande rådet: Utvecklingskostnader för budgetåret 1984/85 anvisa ett reservationsanslag av 3 803 000 kr.

Motion

I motion 1983/84:1522 av Per-Olof Strindberg m. fl. (m) hemställs, såvitt nu är i fråga, att riksdagen hos regeringen hemställer om utredning för att analysera den ekonomiska brottslighetens orsaker och omfattning samt förslag för att motverka denna brottslighet, allt på sätt som anförts i motionen (yrkande 4).

Utskottet

Medelsberäkningen

Regeringens medelsberäkning innebär att den besparing som skulle ha följt av en tillämpning av huvudförslaget om besparing för anslaget G 4. Brottsförebyggande rådet: Förvaltningskostnader tas ut under förevarande anslag. Ett reservationsanslag av ca 3,8 milj. kr. föreslås, vilket innebär en obetydlig ökning i förhållande till anslaget för innevarande budgetår.

Utskottet godtar regeringens medelsberäkning under förevarande punkt.

Utredning om ekonomisk brottslighet

I motion 1522 begärs utredning om den ekonomiska brottslighetens orsaker och omfattning samt förslag för att motverka denna brottslighet. Enligt motionärerna har den av regeringen tillsatta kommissionen mot ekonomisk brottslighet misslyckats i dessa avseenden.

Som utskottet tidigare har understrukit (JuU 1982/83:20) utgör den ekonomiska brottsligheten ett betydande samhällsproblem, kanske ett av vår tids största kriminalpolitiska problem. Mot denna bakgrund är det självfallet angeläget att samhället sätter in kraftfulla åtgärder på alla områden för att motverka den ekonomiska brottsligheten. Så har också skett både när det gäller mera direkta operativa åtgärder hos myndigheterna och i fråga om utredningsåtgärder syftande till mera långsiktiga resultat såsom ändrad lagstiftning.

Uppdrag som rör bekämpandet av den ekonomiska brottsligheten har tillagts olika statliga utredande organ och myndigheter. I detta sammanhang bör kanske först nämnas det uppdrag att utarbeta ett samlat program mot den ekonomiska brottsligheten som lämnats till den av regeringen hösten 1982 tillkallade särskilda kommissionen mot ekonomisk brottslighet. De åtgärder som har varit aktuella för kommissionen har varit av många slag, och kommissionens arbete har också resulterat i ett stort antal betänkanden, promemorior, rapporter och skrivelser innehållande förslag bl. a. till lagstiftningsåtgärder, resursförstärkningar till vissa myndigheter, informationsinsatser och forskningsverksamhet.

Forskningsverksamheten rörande ekonomisk brottslighet behandlas i en rapport från kommissionen i september 1983. I den lämnas en beskrivning av den forskning som hittills bedrivits om ekonomisk brottslighet. Vidare redovisar kommissionen sina överväganden om hur den framtida forsknings- och utredningsverksamheten på detta område bör bedrivas. I detta hänseende föreslås bl. a. forskning kring frågor om den ekonomiska brottslighetens struktur och volym samt om effekterna av olika vidtagna åtgärder på området. Även i sitt slutbetänkande (SOU 1984:15) Ekonomisk brottslighet i Sverige tas upp frågor om den ekonomiska brottslighetens omfattning. I ett särskilt avsnitt i betänkandet behandlas vidare frågor om den ekonomiska brottslighetens orsaker, former och skadeverkningar.

Flertalet av kommissionens förslag är eller har varit föremål för remissbehandling. I budgetpropositionen uppger departementschefen att regeringen avser att, på grund av bl. a. kommissionens arbete, under hösten 1984 lägga fram ett program med förslag till inriktning av bekämpningen av den ekonomiska kriminaliteten och till resursanvändningen på området.

När det gäller utredning av och forskning kring frågor som rör ekonomisk brottslighet har den verksamhet som bedrivits inom brottsförebyggande rådet haft en betydelsefull funktion. Vid rådet bedrivs alltjämt viktigt arbete med hithörande frågor framför allt inom rådets forskningsenhet; aktuella forskningsprojekt där gäller bl. a. ekonomisk brottslighet i samband med import och export, tillämpningen av konkurslagstiftningen och ekonomisk brottslighet inom finansieringsområdet. Brottsförebyggande rådet beviljar också forskningsbidrag till fristående forskare bl. a. vid universiteten, och ekonomisk brottslighet är ett av de ämnen som under

senare år har prioriterats särskilt. — Som ett led i översynen av lagstiftning mot organiserad och ekonomisk brottslighet har brottsförebyggande rådet nyligen lagt fram promemorian (PM 1983:6) Uppbördsbrott. Åtgärder mot det likvida fusket.

Även vid andra statliga såväl utredande organ som myndigheter bedrivs verksamhet som rör bekämpande av den ekonomiska brottsligheten. Sålunda tillkommer inom kommittéväsendet sådana uppgifter bl. a. fängelsestraffkommittén (Ju 1979:04) och näringsförbudskommittén (Ju 1981:03).

Enligt utskottets uppfattning är det, i linje med vad som sägs i motionen, angeläget att samhället får ökade kunskaper om den ekonomiska brottsligheten. Den forskning som har bedrivits när det gäller att t. ex. kartlägga den ekonomiska brottslighetens omfattning har, som utskottet redan förra året konstaterade (JuU 1982/83:30 s. 5), hittills inte gett någon samlad och fullständig bild, och ytterligare forskningsinsatser behövs otvivelaktigt. Ökade forskningsinsatser behövs också i andra avseenden; inte minst viktigt är att få vidgade kunskaper om effekterna av de lagstiftningsåtgärder och andra insatser som gjorts för att söka bemästra den ekonomiska kriminaliteten.

Som framgår av det anförda är den ekonomiska brottsligheten och därmed sammanhängande spörsmål föremål för ett intensivt utrednings- och forskningsarbete i samhällets regi. De frågor som tas upp i motionen omfattas i allt väsentligt av detta arbete. Mot den nu angivna bakgrunden och med tanke på att många av de förslag som kommissionen mot ekonomisk brottslighet har lagt fram f. n. är föremål för beredning inom regeringskansliet anser utskottet det föga ändamålsenligt att såsom föreslås i motionen påbörja en ny utredningsverksamhet på området. Utskottet avstyrker därför bifall till motion 1522 i denna del.

Utskottets hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *medelsberäkningen*
   att riksdagen med bifall till regeringens förslag till *Brottsförebyggande rådet: Utvecklingskostnader* för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 3 803 000 kr.,
2. beträffande *utredning om ekonomisk brottslighet*
   att riksdagen avslår motion 1983/84:1522 i denna del (yrkande 4).

Stockholm den 27 mars 1984

På justitieutskottets vägnar
BERTIL LIDGARD

Närvarande: Bertil Lidgard (m), Lisa Mattson (s), Eric Jönsson (s), Karin Söder (c), Björn Körlof (m), Hans Pettersson i Helsingborg (s), Helge Klöver (s), Arne Svensson (m), Gunilla André (c), Ulla-Britt Åbark (s), Sven Munke (m), Hans Petersson i Röstånga (fp), Lars-Erik Lövdén (s), Hans Göran Franck (s) och Birthe Sörestedt (s).

Reservation

Utredning om ekonomisk brottslighet (punkt 2, mom. 2)

Bertil Lidgard (m), Björn Körlof (m), Arne Svensson (m), Sven Munke (m) och Hans Petersson i Röstånga (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 3 som börjar med "Enligt utskottets" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening är det, såsom påpekas i motionen, angeläget att samhället får ökade kunskaper om den ekonomiska brottsligheten. Endast med tillförlitliga kunskaper på området kan man riktigt bedöma vilka åtgärder som erfordras för att komma till rätta med den ekonomiska brottsligheten. Med de bristfälliga kunskaper som f. n. föreligger finns risk för att de lagstiftningsåtgärder och andra insatser som aktualiseras inte bara förfelar sitt syfte utan även leder till allvarliga störningar av det ekonomiska livet, om de genomförs.

Den forskning som hittills har bedrivits när det gäller att t. ex. kartlägga den ekonomiska brottslighetens utbredning och omfattning har, i linje med vad utskottet förra året framhöll (JuU 1982/83:30 s. 5), inte gett någon samlad och fullständig bild. I detta avseende anser utskottet att det otvivelaktigt behövs ytterligare forskningsinsatser. Ökad forskning behövs också i andra avseenden. Särskilt viktigt är enligt utskottets uppfattning att undersöka den ekonomiska brottslighetens orsaker. Från bl. a. kriminologisk och rättspolitisk synpunkt är det i hög grad otillfredsställande att det saknas närmare analyser av orsakerna till den aktuella brottsligheten, exempelvis saknas en vetenskaplig bedömning av det eventuella sambandet mellan högt skattetryck och ekonomisk brottslighet. Med en kvalificerad forskning på området som grund bör det vara möjligt att med verksamma medel begränsa den ekonomiska brottsligheten högst påtagligt. Ett annat område som bör göras till föremål för mer omfattande forskning gäller vilka effekter de lagstiftningsåtgärder och andra insatser som gjorts har haft både vad gäller den ekonomiska kriminaliteten och i fråga om det ekonomiska livet i övrigt.

Som har beskrivits i det föregående är den ekonomiska brottsligheten och vissa därmed sammanhängande spörsmål föremål för utrednings- och forskningsarbete i samhällets regi. Utskottet kan emellertid konstatera att de frågor som tas upp i motionen och som utskottet nyss bedömt som angelägna inte i tillräcklig grad omfattas av detta arbete. I sammanhanget nödgas utskottet också konstatera att många av de förslag som kommissio-

nen mot ekonomisk brottslighet har lagt fram inte bara grundas på ett bristfälligt underlag vad gäller grundmaterial och sådan forskning som nyss berörts utan också är tillkomna under sådana omständigheter att närmare överväganden rörande förslagens konsekvenser och ändamålsenlighet inte har varit möjliga. Bl. a. är vissa av kommissionens förslag så långtgående att rättssäkerheten i väsentliga hänseenden åsidosätts om de genomförs. Enligt utskottets mening bör därför stor försiktighet iakttas i den mån kommissionens förslag läggs till grund för fortsatta överväganden. I stället bör såsom förespråkas i motionen en utredningsverksamhet igångsättas som siktar till att på grundval av vunna forskningsresultat framför allt på de områden som utskottet bedömt angelägna lägga fram förslag till lämpliga åtgärder mot den ekonomiska brottsligheten. Det bör ankomma på regeringen att föranstalta om denna utredningsverksamhet.

Vad utskottet nu med anledning av motion 1522 anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under moment 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *utredning om ekonomisk brottslighet*
att riksdagen med anledning av motion 1983/84:1522 i denna del (yrkande 4) som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört i detta hänseende.